

## IDEJA IN KLJUČNE TOČKE PREDLAGANEGA ZAKONA O SPREMEMBI ZAKONA O DOLGOTRAJNI OSKRBI ZARADI TEŽAV PRI UDEJANJANJU PRAVIC, KOT JIH NASLAVLJA ZAKON

Avtor: mag. Franc Derganc, dne 8.12.2025

Veza 1: [Program kandidata za Varuha za človekove pravice](#)

**Veza 2:** [Odgovor na vprašanje](#) kandidatu. Vprašanje: Ali gre po vašem mnenju (lahko) pri vzpostavitvi sistema dolgotrajne oskrbe za pravni položaj v pristojnosti Varuha za človekove pravice in sicer gre za vprašanje udejanjanja pravic »do oskrbe«, kot ga določa zakon in v primeru ko in če upravičenec ne more do pravic zaradi razlogov, ki so »na strani države«?

**Odgovor na vprašanje:** Da. Spodaj podajam predlog sprememb zakona, kot bi ga po moji oceni moral sestaviti inštitucija Varuha za človekove pravice s ciljem zagotoviti enakost pred zakonom (14. člen Ustave RS).

### Disclaimer AI

#### A. UVOD

**Sedanji sistem dolgotrajne oskrbe ustvarja položaj, v katerem država že pobira prispevke, ne da bi bila istočasno sposobna zagotoviti dejanske storitve ali odločbe v zakonitem roku.**

To pomeni, da je pravica posameznika odvisna od administrativnih in organizacijskih zmožnosti države, kar je v nasprotju z načelom pravne države ter z pozitivno dolžnostjo države, da zagotovi dejansko uresničevanje socialnih pravic.

Sodna praksa ESČP (npr. Airey proti Irski, Marckx proti Belgiji, Kurić in drugi proti Sloveniji) jasno določa, da pravice ne smejo biti zgolj teoretične ali iluzorne, ampak morajo biti "praktične in učinkovite". Od države se zahteva, da z organizacijskimi in sistemskimi ukrepi prepreči položaje, v katerih posameznik zaradi delovanja ali nedelovanja organov ostane brez pravice.

Predlagana ureditev uvaja zakonsko odmeno (odškodnino) za čas, ko država kljub plačanemu prispevku ne zagotovi storitev. Pravica nastane avtomatično – in se uveljavi digitalno z enim klikom, brez dodatnih vlog, dokazil ali postopkov.

Poleg tega je predlog neposredno povezan s pravico do dobrega upravljanja iz 41. člena Pogodbe o Evropski uniji (LEUTP), ki zahteva, da organi odločajo v razumnem roku, da so postopki dostopni in da posameznik ne nosi posledic administrativnih zastojev.

---

#### Ključne točke

1. Avtomatična pravica po treh mesecih brez odločbe ali storitve.
2. Zakonska odmena z odškodninsko naravo – preplačilo se ne vrača.
3. Digitalna uveljavitev – "en klik" in načelo once-only.
4. Namenska uporaba za storitve dolgotrajne oskrbe.

5. Oprostitev prispevkov v času nadomestila.
  6. Pooblaščenec / AI Boter, pomembno za ranljive skupine.
  7. Enotna socialna številka in centralni register socialnih pravic.
  8. Retroaktivni poračun od 1. 12. 2025 naprej.
- 

Zakaj je to pomembno?

Predlagana ureditev preprečuje, da bi pravica postala iluzorna, ter zagotavlja uresničevanje pozitivne dolžnosti države in pravice do dobrega upravljanja iz 41. člena LEUTP, skladno s standardom ESČP, da morajo biti pravice praktične in učinkovite – tudi ko država sama objektivno še ne zmore zagotoviti storitev.

## B. \*\*PREDLOG ZAKONA O SPREMEMBAH IN DOPOLNITVAH

### ZAKONA O DOLGOTRAJNI OSKRBI (ZDOsk-1)\*\*

(končni čistopis z 18.d členom – Socialna številka)

#### 1. člen

V 1. členu Zakona o dolgotrajni oskrbi (Uradni list RS, ...) se doda nov peti odstavek, ki se glasi:

“Če pristojni organ v zakonsko določenem roku ne zagotovi izdaje odločbe ali ne zagotovi dejanskega izvajanja pravice do storitev dolgotrajne oskrbe, se prispevek za dolgotrajno oskrbo za posameznega zavezanca začasno ne šteje kot prihodek sistema dolgotrajne oskrbe, temveč se vodi na posebni namenski evidenci.”

---

#### 2. člen

Za 18. členom se doda **nov 18.a člen**, ki se glasi:

##### I. **18.a člen (začasna pravica do nadomestila)**

(1) Upravičenec, ki je vložil zahtevo za uveljavljanje pravic dolgotrajne oskrbe, pridobi pravico do začasnega nadomestila, če mu v roku treh mesecev ni bila izdana odločba ali mu ni bila zagotovljena storitev dolgotrajne oskrbe.

(2) Začasno nadomestilo znaša najmanj 60 % vrednosti standardiziranega obsega storitev, ki bi upravičencu pripadale glede na njegovo kategorijo dolgotrajne oskrbe.

(3) Začasno nadomestilo se izplačuje samodejno, mesečno, od izteka roka iz prejšnjega odstavka do dneva, ko upravičenec začne prejemati storitve dolgotrajne oskrbe, o čemer pristojni organ izda odločbo.

(4) Upravičencu pripadajo pravice dolgotrajne oskrbe v obsegu, ki je določen z zakonom in podzakonskimi akti, ter se šteje, da jih je uveljavil, ko vloži zahtevo za dolgotrajno oskrbo.

(5) Upravičenec v elektronski vlogi potrdi, za katere storitve želi uporabiti začasno nadomestilo, z enkratnim elektronskim ukrepom (“potrdi pravice”), brez dodatnih obrazcev ali dokazil.

(6) Začasno nadomestilo se lahko uporabi izključno za plačilo storitev dolgotrajne oskrbe, navedenih v elektronski vlogi.

(7) V obdobju izplačevanja začasnega nadomestila je zavezanec oproščen plačila prispevka za dolgotrajno oskrbo ali pa se plačani prispevki štejejo kot avans, ki se porabi ob začetku izvajanja storitev.

(8) Ob poznejši izdaji odločbe o pravicah iz dolgotrajne oskrbe se izvede poračun izplačanih začasnih nadomestil za nazaj, vendar se morebitno preplačilo ne vrača, saj se šteje, da izplačani zneski po svoji vsebini predstavljajo odškodnino upravičencu zaradi nezagotovitve storitev oziroma nedelovanja pristojnih organov v zakonsko določenih rokih.

---

### 3. člen

Za 18.a členom se doda **nov 18.b člen**, ki se glasi:

#### II. 18.b člen (obveznost obveščanja in avtomatična odločitev)

- (1) Pristojni organ mora upravičencu elektronsko sporočiti, katere pravice mu pripadajo po zakonu, in o tem izdati elektronsko potrdilo.
  - (2) Če pristojni organ ne izda odločbe ali ne omogoči storitev v roku iz 18.a člena, se šteje, da je pravica do začasnega nadomestila avtomatično priznana.
  - (3) Izplačevanje začne teči od dneva izteka roka iz 18.a člena, brez posebne odločbe.
  - (4) Pristojni organ javno objavlja podatke o čakalnih rokih, neodločenih zadevah ter številu izplačanih nadomestil.
- 

### 4. člen

Za 18.b členom se doda **nov 18.c člen**, ki se glasi:

#### III. 18.c člen (enostaven elektronski ukrep – “en klik”)

- (1) Pravice iz tega poglavja upravičenec potrdi z enostavnim elektronskim ukrepom (“en klik”), izvedenim preko državnega informacijskega sistema za dolgotrajno oskrbo.
  - (2) Elektronska potrditev se opravi z uporabo sredstev elektronske identifikacije, skladnih z zakonom, ki ureja elektronsko identifikacijo.
  - (3) Elektronska potrditev vključuje:
    - potrditev pravic,
    - izbor storitev za porabo nadomestila,
    - soglasje za avtomatično izplačilo,vse v enem elektronskem ukrepu.
  - (4) Pristojni organ mora izdati potrdilo o začetku izplačevanja nadomestila v roku petih delovnih dni. Če potrdila ne izda, se šteje, da je pravica priznana in se izplačilo začne avtomatično peti delovni dan od vložitve elektronske potrditve.
- 

### 5. člen

Za 18.c členom se doda **nov 18.č člen**, ki se glasi:

#### IV. 18.č člen (vložitve vloge po pooblaščenih osebi – AI Boter)

- (1) Vlogo za uveljavljanje pravic po tem poglavju lahko v imenu upravičenca vloži tudi druga oseba, ki je za to pooblaščen na podlagi pisnega pooblastila upravičenca.
- (2) Pooblastilo iz prejšnjega odstavka se priloži k elektronski vlogi v obliki skeniranega dokumenta ali fotografije.

(3) Pooblaščenec lahko uporablja državni informacijski sistem za dolgotrajno oskrbo v imenu upravičenca, vključno z oddajo elektronskega ukrepa iz 18.c člena ter z izborom storitev, za katere se uporabi začasno nadomestilo.

(4) Pooblastilo se lahko poda tudi osebi, ki jo upravičenec izbere za stalno ali občasno digitalno zastopanje, vključno z osebo, ki jo upravičenec določi kot osebnega pomočnika v okviru digitalnih storitev (AI Boter).

---

## 6. člen

Za 18.č členom se doda **nov 18.d člen**, ki se glasi:

### V. 18.d člen (enotna socialna identifikacijska številka)

(1) Za namen izvajanja pravic po tem zakonu ter drugih pravic s področja socialne varnosti se uvede enotna socialna identifikacijska številka, ki predstavlja osebni identifikacijski podatek uporabnika v sistemih socialnih pravic.

(2) Enotna socialna identifikacijska številka je kombinirana številka, sestavljena iz enotne matične številke občana in davčne številke, ali druge enotne identifikacijske oznake, določene s podzakonskim aktom.

(3) Socialna številka se uporablja za vodenje centralnega registra socialnih pravic, ki ga upravlja pristojni organ države.

(4) Uporaba socialne številke omogoča avtomatično ugotavljanje upravičenosti in avtomatično priznanje pravic, brez potrebe po dodatnih vlogah in dokazilih, razen v primeru posebnih zakonskih zahtev.

---

## 7. člen

V 37. členu se doda nov peti odstavek, ki se glasi:

“Sredstva iz prispevkov, ki v skladu z 18.a členom niso bila uporabljena za izvajanje storitev, se vodijo na posebni namenski evidenci do dneva, ko upravičencu začnejo biti zagotavljene storitve dolgotrajne oskrbe.”

---

## 8. člen

Doda se novo poglavje, ki vsebuje 18.a, 18.b, 18.c, 18.č in 18.d člen:

**Poglavje X: Začasno nadomestilo, avtomatična uveljavitev pravic, pooblaščenec (AI Boter) in socialna številka**

---

## 9. člen (prehodna določba)

(1) Ta zakon se uporablja za pravice iz poglavja X od 1. decembra 2025 dalje.

(2) Začasno nadomestilo oziroma odmena se izplačujeta za upravičence, ki od 1. decembra 2025 dalje niso prejeli ustreznih pravic iz dolgotrajne oskrbe.

(3) Poračun izplačanih nadomestil oziroma odmen se izvede retroaktivno od 1. decembra 2025 dalje.

## C. OBRAZLOŽITEV

### I. Splošni del

Predlagane spremembe Zakona o dolgotrajni oskrbi uvajajo mehanizem varstva upravičencev v primerih, ko pristojni organi v zakonsko določenih rokih ne zagotovijo odločbe ali dejanskega izvajanja storitev dolgotrajne oskrbe. Osnovno izhodišče predloga je, da obveznost plačevanja prispevkov za dolgotrajno oskrbo ne sme voditi v situacijo, v kateri upravičenec ostane brez dejanske pravice ali storitve, saj bi to pomenilo neskladje s temeljnimi načeli pravne države in dobrim upravljanjem.

Zakon zato uvaja avtomatično pravico do začasnega nadomestila (odmene), ki se izplačuje v obdobju, ko storitev ali odločba nista zagotovljeni. Nadomestilo ima po svoji vsebini značaj odškodnine zaradi nezagotavljanja pravic v zakonitem roku. Ob poznejši izdaji odločbe se izvede poračun, morebitno preplačilo pa se ne vrača. Takšna ureditev preprečuje nastanek pravnih praznin in učinkovito varuje položaj upravičencev.

Predlog uvaja digitalno uveljavljanje pravic s t. i. "enim klikom", s čimer se uresničuje načelo enostavnosti in načelo "once-only". Pravice se tako priznavajo avtomatično, uporabnik pa jih zgolj potrdi v elektronskem sistemu z uporabo elektronske identifikacije. Vloge v imenu upravičenca lahko vloži tudi pooblaščen oseba (tudi digitalni pomočnik – AI Boter), kar omogoča dostopnost pravic osebam, ki zaradi starosti, bolezni ali invalidnosti tega ne morejo uveljavljati samostojno.

Predlagano je tudi uvedbo enotne socialne identifikacijske številke za potrebe centralnega registra socialnih pravic. Namen je poenotiti informacijske evidence in omogočiti avtomatično ugotavljanje upravičenosti ter avtomatsko priznanje socialnih pravic brez dodatnih vlog. S tem se krepi transparentnost, preprečuje podvajanje postopkov in zagotavlja boljšo zaščito ranljivih skupin.

Predlagana ureditev predstavlja uresničitev pozitivne dolžnosti države, kot izhaja iz sodne prakse Evropskega sodišča za človekove pravice (Airey proti Irski, Marckx proti Belgiji, Kurić in drugi proti Sloveniji), ter je skladna s pravico do dobrega upravljanja iz 41. člena Pogodbe o Evropski uniji. Pravice morajo biti praktične in učinkovite, ne zgolj formalne ali teoretične.

---

## II. **Obrazložitev členov**

### **VI. K 1. členu**

Določa se, da plačani prispevki ne predstavljajo prihodka sistema, dokler storitev ni zagotovljena, temveč se vodijo na posebni evidenci. Namen je zagotoviti finančno in pravno sledljivost ter preprečiti, da bi sredstva ostala izven dosega upravičencev v primeru nezmožnosti izvajanja storitev.

### **VII. K 2. členu (18.a)**

Uvede se avtomatična pravica do začasnega nadomestila, če po vložitvi vloge ni izdana odločba ali ni zagotovljena storitev v roku treh mesecev. Določena je minimalna višina nadomestila, avtomatično

izplačevanje in možnost namenske uporabe. V osmem odstavku se določa odškodninska narava nadomestila in izključitev obveznosti vračila.

#### **VIII. K 3. členu (18.b)**

Uvede se dolžnost pristojnega organa, da upravičencu sporoči pripadajoče pravice, ter avtomatično priznanje pravice ob izteku roka. Predvideno je javno poročanje o čakalnih rokih in izplačilih, kar prispeva k transparentnosti.

#### **IX. K 4. členu (18.c)**

Uvede se digitalna potrditev s "klikom", ki omogoča enostavno uveljavitev pravic in avtomatično izplačevanje. Določba uresničuje načelo enostavnosti, digitalne dostopnosti ter načelo "once-only".

#### **X. K 5. členu (18.č)**

Določa se možnost vlaganja vlog po pooblaščenim osebam, vključno z digitalnim zastopnikom (AI Boter). S tem se omogoča dejanska dostopnost pravic za osebe, ki tega same ne morejo uveljavljati.

#### **XI. K 6. členu (18.d)**

Uvede se enotna socialna identifikacijska številka kot podlaga za centralni register socialnih pravic in avtomatsko ugotavljanje upravičenosti. Določba odpravlja razpršenost evidenc in krepi digitalizacijo socialne države.

#### **XII. K 7. členu**

Nomotehnično se v zakon doda novo poglavje, v katerem so urejene nove določbe.

#### **XIII. K 8. členu**

Določba o začetku veljavnosti zakona.

#### **XIV. K 9. členu (prehodna določba)**

Določajo se začetek uporabe od 1. decembra 2025 ter retroaktivni poračun nadomestil za vse upravičence, ki po tem datumu niso prejeli ustreznih pravic. Določba je namenjena izenačitvi položajev upravičencev in preprečevanju pravnih praznin.

---

### **III. Sklepna ocena**

Predlagane spremembe omogočajo učinkovito varstvo upravičencev pred posledicami zamud ali nezmožnosti izvajanja storitev dolgotrajne oskrbe. Predlog krepi dostopnost, digitalizacijo in pravno varnost ter predstavlja pomemben prispevek k uresničevanju pozitivnih dolžnosti države in pravice do dobrega upravljanja.